

I. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Πόλεμος και ειρήνη»

«Αν θέλεις την ειρήνη, προετοιμάσου για τον πόλεμο» (“si vis pacem , para bellum”). Κάπως έτσι μάλλον αντιλαμβάνονταν οι πρόγονοί μας τις έννοιες ειρήνη – πόλεμος, καθιστώντας ουσιαστικά τη δεύτερη απαραίτητη προϋπόθεση ύπαρξης της πρώτης. Με λίγα λόγια, για να ζεις σε μία ελεύθερη, ειρηνική και ευνομούμενη κοινωνία, δεν έχεις παρά να προετοιμάζεσαι διαρκώς για έναν ενδεχόμενο πόλεμο. Οξύμωρο; Ίσως. Δεν απέχει όμως και πολύ από την πικρή αλήθεια, αν λάβουμε υπόψη μάλιστα την πολεμοχαρή φύση μας και όλα εκείνα τα βίαια και πρωτόγονα ένστικτα που έβγαλε ο «άνθρωπος» σε πολλές φάσεις της ιστορίας μας, παρουσιάζοντας ένα πρόσωπο που κάθε άλλο παρά ταιριάζει στην ανθρώπινη φύση και υπόστασή του.

Ο πόλεμος, λοιπόν, είτε είναι αμυντικός, είτε επιθετικός, είτε απελευθερωτικός, είτε ιερός, δεν παύει να είναι πόλεμος. Τα αποτελέσματα, ίδια. Αμέτρητοι νεκροί, τραυματίες, ορφανά, υλικές καταστροφές, εξαθλίωση και μίσος. Κάθε έννοια λογικής χάνεται και παραχωρεί τη θέση της σε κάθε τι το παράλογο, που μόνο ένα αρρωστημένο μυαλό μπορεί να επινοήσει και να σκεφτεί. Πόσο εύκολα μπορείς να αφαιρέσεις τη ζωή κάποιου, όταν απλώς αυτός υπηρετεί μια άλλη ιδεολογία, μια άλλη θρησκεία, μια άλλη χώρα, ή ακόμη και μια άλλη ομάδα. Γιατί ο πόλεμος δεν έχει σύνορα. Ακόμη και μέσα σε «ευνομούμενες» κοινωνίες, καθημερινά λαμβάνει χώρα άτυπα, μεταξύ «διαφορετικών» ανθρώπων που ενώ τους χωρίζει μία πόρτα, δείχνουν τόσο ξένοι μεταξύ τους, κάτω από τα ποικιλόχρωμα λάβαρα ενός κόμματος, μιας ιδεολογίας, μιας ομάδας. Αμέτρητα τα παραδείγματα από το παρελθόν αλλά και από το παρόν του τόπου μας ολόκληρων «στρατών» από οπαδούς ενός κόμματος, μιας ομάδας, μιας οργάνωσης, γεμάτοι μίσος για τον άλλον, που λίγη ώρα πριν μπορεί και να έπιναν τον καφέ τους δίπλα δίπλα σε κάποια καφετέρια. Ο παραλογισμός σε όλο του το μεγαλείο.

Και από την άλλη, κάποιοι δείχνουν δεκαετίες, αιώνες τώρα να βολεύονται με αυτή την κατάσταση. Πάντα το δίκαιο του ισχυρού θα επικρατεί. Το δίκαιο της πυγμής. Αγαπάτε αλλήλους, φώναζε κάποτε ο Κύριος. Φωνή βωύσα εν τη ερήμω. Όπως έρημη μοιάζει να είναι και η καρδιά του ανθρώπου μπροστά στο συμφέρον. Πάντα θα υπάρχουν οι δυνατοί και οι αδύναμοι. Νόμος της φύσης. Το ποιος όμως θα ανήκει στη μία ή στην άλλη ομάδα δεν το κρίνει η φύση αλλά ο ίδιος ο άνθρωπος.

Οι λόγοι που υποδαυλίζουν τον πόλεμο πολλοί και γνωστοί. Οικονομικοί, κοινωνικοί, ηθικοί, πολιτικοί, θρησκευτικοί, διεθνιστικοί, εμφύλιοι. Τα μέσα ποικίλα. Συμβατικά, πυρηνικά, χημικά. Άλλωστε, ο ανθρώπινος νους είναι ανεξάντλητος τόσο στο να δημιουργήσει, όσο και να καταστρέψει. Ο πόλεμος είτε είναι θερμός είτε ψυχρός αφήνει το στίγμα του και σημαδεύει αιώνια τις ψυχές των ανθρώπων και την ιστορία.

Και τι πρέπει να γίνει; Ατελείωτο το ευχολόγιο. Αμέτρητες οι προσπάθειες για την εδραίωση της παγκόσμιας ειρήνης. Πολυάριθμοι αυτοί που βροντοφώναξαν ή και έδωσαν ακόμη την ίδια τους τη

ζωή, οραματιζόμενοι έναν κόσμο καλύτερο, ειρηνικό. Πολλά τα ερωτήματα, αλλά μάλλον ελάχιστες οι απαντήσεις. Μακάρι κάποια στιγμή να συνειδητοποιήσουμε την πραγματική αξία του άλλου, ανεξαρτήτως χρώματος, καταγωγής, φύλου, θρησκείας. Ίσως τότε δούμε στο πρόσωπο, στα πιστεύω και στα μάτια του άλλου, τον ίδιο μας τον εαυτό. Ίσως...

(497 λέξεις)

Άρης Ιωαννίδης, **άρθρο στο schooltime.gr**, 31-10-2017

1^η Δραστηριότητα

i. Θέλετε να ενημερώσετε τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σας για το περιεχόμενο του άρθρου.

Να γράψετε ένα κείμενο 90- 110 λέξεων, όπου θα το παρουσιάζετε με συντομία. (μονάδες 9) .

ii. Ποιες από τις απόψεις που ακολουθούν πιστεύετε ότι ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου; Να αιτιολογήσετε με συντομία την άποψή σας. (μονάδες 6)

α. Κάποιοι άνθρωποι επωφελούνται των καταστάσεων και επιδιώκουν με κάθε μέσο την ύπαρξη του πολέμου, πράγμα που η ιστορία επιβεβαιώνει περίτρανα.

β. Ο άνθρωπος εκ φύσεως είναι ειρηνικό ον, που πάντα έβαζε τη λογική πάνω από κάθε πρωτόγονο ένστικτο.

2^η Δραστηριότητα

i. Πώς αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του κειμένου, «Ο πόλεμος, λοιπόν, είτε είναι αμυντικός ... το μεγαλείο»; (μονάδες 5)

ii. Να βρείτε τις διαρθρωτικές λέξεις που βοηθούν στη συνοχή μεταξύ των τριών πρώτων παραγράφων του κειμένου. (μονάδες 5)

iii. Στις περιόδους λόγου που ακολουθούν, να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες φράσεις ή λέξεις με συνώνυμες, κάνοντας όλες τις επιπλέον αναγκαίες αλλαγές: (μονάδες 5)

α. Κάπως έτσι μάλλον αντιλαμβάνονταν οι πρόγονοί μας τις έννοιες ειρήνη – πόλεμος.

β. Δεν έχεις παρά να προετοιμάζεσαι διαρκώς για έναν ενδεχόμενο πόλεμο.

γ. Κάθε έννοια λογικής χάνεται και παραχωρεί τη θέση της σε κάθε τι το παράλογο.

δ. Ακόμη και μέσα σε «ευνομούμενες» κοινωνίας, καθημερινά λαμβάνει χώρα άτυπα.

ε. Οι λόγοι που υποδαυλίζουν την ειρήνη πολλοί και γνωστοί.

3^η Δραστηριότητα

Με αφορμή μια συζήτηση στην τάξη σας που αφορούσε τα δεινά του πολέμου στην ανθρωπότητα, αποφασίζετε να πάρετε θέση, τονίζοντας τους λόγους για τους οποίους ο άνθρωπος ανέκαθεν παρουσίαζε – και συνεχίζει να παρουσιάζει – συχνά ένα αρκετά βίαιο πρόσωπο και πολεμοχαρή χαρακτήρα. (200-250 λέξεις / μονάδες 20)

ΙΙ. Λογοτεχνικό κείμενο

Το ποίημα του Άγγελου Σικελιανού, «Γράμμα από το μέτωπο» (Από τους Επίνικους Β΄ (1940-1946), Λυρικός Βίος Ε΄, 1946, πρώτη έκδοση) αναφέρεται στα δεινά του πολέμου και στην αδιαφορία πολλών ανθρώπων, που αγνοούν τις τρομακτικές και ολέθριες συνέπειες που μόνο αυτός μπορεί να επιφέρει...

Γράμμα από το μέτωπο(1)

«Σου γράφω... Κι όμως τόση είν' η σιγή που με κυκλώνει,
που, λέω, αν άντεχα τα χεῖλή θ' άκουες τη φωνή μου...

Εχτές ακόμα όλο βροντούσε το κανόνι,
σα να βρουχιούταν γύρω-γύρω στις κορφές λιοντάρια
σ' άγρια σφαγή κι απάνωθέ μας οι ατσαλένιοι
γυρνούσαν γυπαητοί, γυρνούσανε ολοένα,
τον ίσκιο ρίχνοντας του Χάρου και το Χάρο
στα νύχια τους κρατώντας...

Αλλ' απ' όλα

είναι τρανότερη η σιγή π' ακολουθάει
κατόπι από τη μάχη σα βαθιά μας
το μεσότοιχο της ζωής και του θανάτου
γκρεμίζεται κι ολόγυμνη η ψυχή μας,
θωρώντας ζωντανούς και πεθαμένους
να τους τυλίγη γύρα ένα σουδάρι (2)
μονάχα, το σουδάρι του χιονιού, δεν απαντέχει
σαν άλλοτε ένα ξύπνημα, μα κάποιαν
ανάσταση από σάλπισμα μεγάλο –
μια ανάσταση σε ορίζοντες που πρώτα
ξυπνώντας δεν τους ζούσαμε...

[...]

Μα οι άλλοι;.. Ακόμα είναι πολλοί αυτού κάτω;

Αυτοί που στο ζεστό τους το κρεβάτι
τρεμολογάν να ονειρευτούν το χιόνι,
μα απ' τα παχιά τα στρώματά τους ξάφνου
πετιόνται ωσά βρυκόλακες να μπουνε
στον ψεύτικό τους τάφο να γλυτώσουν
μιαν έρμη ζωή, που οι ίδιοι ορίζοντές της

πλατύτεροι απ' τον τάφο αυτό δεν είναι –
αυτοί που τρέμουνε του λαού τη γλώσσα
σαν άκουσμα σειρήνας;..

Πες μου φίλε...

1 το πολεμικό μέτωπο των εχθροπραξιών μεταξύ Ελλήνων και Ιταλών στον Δεύτερο Παγκόσμιο
Πόλεμο. 2 (το) σουδάρι: το μαντήλι

1^η Δραστηριότητα

- i. Ποιο είναι το βασικό θέμα που απασχολεί τον ποιητή στο συγκεκριμένο ποίημα; (μονάδες 8)
- ii. Ποια στάση δείχνει να υιοθετεί ο ποιητής απέναντι στο θέμα που πραγματεύεται στο ποίημά του; (μονάδες 7)

2^η Δραστηριότητα

- i. Το ποίημα, κατά τη γνώμη σας, ανήκει στην παραδοσιακή ή στη μοντέρνα ποίηση; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας, εντοπίζοντας τρία (3) χαρακτηριστικά της μορφής του ποιήματος. (μονάδες 5)
- ii. Να εντοπίσετε δύο (2) διαφορετικά εκφραστικά μέσα (π.χ. μεταφορές, παρομοιώσεις, εικόνες κ.ά.) στο ποίημα και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους. (μονάδες 5)
- iii. Να επισημάνετε στο κείμενο τρεις (3) απαξιοτικές (υποτιμητικές) λέξεις ή εκφράσεις που αποδίδονται σε αυτούς που δεν πολεμούν στο μέτωπο. (μονάδες 5)

3^η Δραστηριότητα

Ως νέος / α με ανησυχίες για το μέλλον, προβληματίζεσαι διαβάζοντας το ποίημα του Α. Σικελιανού και αποφασίζεις να εκθέσεις τη θέση σου (σε 120-150 λέξεις), κάνοντας ιδιαίτερη μνεία στην αδιαφορία του σύγχρονου ανθρώπου για τα άκρως ανησυχητικά γεγονότα που εκτυλίσσονται στον πλανήτη μας τα τελευταία χρόνια, τα οποία απειλούν έντονα την παγκόσμια ειρήνη. (μονάδες 20)